

14 juni 2020

SAMEN MET GOD... IN EEN WERELD ZONDER GOD.

Bijbellezing: Daniel 1

De reden waarom wij Daniël en zijn vrienden in het paleis van koning Nebukadnezar tegenkomen, is niet mooi. Israël is in handen gekomen van koning Nebukadnezar. Nee: God heeft Israël in handen geven van Nebukadnezar! God heeft Zijn eigen volk, Zijn uitverkoren volk, Zijn 'oogappel' weggeven aan een wrede overheerser: 'alsjeblieft, hier heb je ze'. God heeft naast de koning van Israël ook nog spullen uit Zijn eigen huis, uit de tempel van Jeruzalem, meegegeven. Nu, wanneer deel je normaal gesproken je huisraad uit? Als je van plan bent om de deur voorgoed achter je dicht te trekken. God houdt opruiming, want Hij heeft besloten om te vertrekken. Nu, op dat punt belanden wij dus in de geschiedenis: wij zien Daniël aan het hof van de koning Nebukadnezar..., omdat er van Israël bijna niets meer is overgebleven..., omdat het huis van God leeg is komen te staan, het is zelfs in brand gestoken, voorgoed onbewoonbaar... en een heel aantal Israëlieten is meegenomen naar Babel, in ieder geval de top van de samenleving. 'De edelen en de koninklijke familieleden' (vers 3). Het volk Israël is volkomen onschadelijk gemaakt. En het hoeft ook niet te rekenen op zijn God, want Die heeft Zijn huisraad al mee weggegeven.

In deze context moeten wij die speciale behandeling plaatsen die Daniël en zijn vrienden krijgen aan het hof van de koning van Babel. Daniël en zijn vrienden – we noemen hen vaak vrienden, maar ik weet eigenlijk niet of zij elkaar goed kenden - krijgen als jongemannen het voedsel en de wijn van de koning te drinken. Nou, dat zal geen gevangenisvoedsel zijn geweest dus. Minstens één Michelin ster. Maar er zit iets achter, iets heel sluw...: de koning wil Daniël en zijn vrienden volkomen Babylonisch maken. Hen indoctrineren. Hersenspoelen. Zij worden volledig losgeweekt van hun land en cultuur. Zij zijn meegenomen uit hun land. Grote kans dat zij ook voordat zij bij het hof in beeld kwamen, zijn ontmand, van hun mannelijkheid zijn beroofd. En nu krijgen zij drie jaar lang verplicht onderwijs in de Babylonische wijsheid en cultuur. Alle gewoonten, eten en drinken, alle wetenschap, werkelijk alles is vanaf nu volkomen Babylonisch. Zelfs hun namen. Want hun joodse namen worden uitgewist en zij krijgen nu nieuwe namen. Babylonische namen. ... Nu, wat zal er gebeuren als een paar jongeren of misschien jongvolwassen op zo'n manier drie jaar lang worden gevormd, worden gehersenspoeld? Daniël en zijn vrienden zullen zo nu toch wel heel snel en voorgoed hun roots vergeten..., of niet?

Nee, zo blijkt... Want Daniël wil vanwege zijn geloof liever niet het eten en drinken van de koning ontvangen, maar vegetarisch eten en water drinken. In lijn met de joodse voedselwetten. ... Zou jij, zou ik dan zoals Daniël met gevaar voor eigen leven kiezen om vanwege je geloof iets anders te eten dan je voorgeschoteld krijgt? Daniël, hoe kom je erbij? Want waar is die God dan voorwaar je dit zou doen? Zijn eigen heilige tempelstukken staan een straat verderop als souvenirs in een tempel van Babel! Waar is God dan in de wereld waarin je nu leeft? Waar laat Hij nou iets van Zich zien? ... Zou Daniël dat niet hebben gedacht, zich hebben afgevraagd? ... Maar Daniël kiest toch voor God. Blijkbaar is Daniël God niet kwijt... en is God Daniël niet kwijt.

Ik vind het zo bijzonder om dit te lezen. In deze ellendige, volkomen godloze maatschappij blijkt God toch niet de Afwezige te zijn, maar blijft Hij in al Zijn verborgenheid betrokken. Je lijkt er totaal niets van te zien. De tempel in Jeruzalem was leeggeroofd, uitgeruimd en vervolgens verbrand. Israël is verwoest en ingelijfd in het rijk van Babel. Maar God is toch niet de Afwezige en gaat toch verder.

Iemand wees erop dat er drie keer hetzelfde werkwoord in Daniël 1 voorkomt, het werkwoord 'geeft'. God geeft (vers 2, vers 9 en vers 17). God was niet de Afwezige. Ook hier aan in deze volkomen heidense maatschappij konden Daniël en zijn

vrienden leven van wat God gaf, van Gods genade. Want God bleef betrokken. Zelfs door het oordeel heen. Echt, God was en is overal.

En dat geeft mij hoop voor de jongeren en jongvolwassenen van onze kerk die in deze maatschappij moeten opgroeien en hun weg moeten zien gaan vinden. Ik vind het best wel spannend. Ik hoor ook van ouderen die zich echt zorgen maken: 'in wat voor een wereld moeten onze kinderen, onze kleinkinderen opgroeien?' Zo volkomen seculier is onze maatschappij geworden! Er zijn geen grenzen, onze jongeren groeien op in een grenzeloze wereld, in volkomen vrijheid, de mens is de maat van alle dingen, jij moet zelf bedenken wat voor jou leven is. God lijkt compleet verdwenen. Het gewone dagelijkse leven en werken staat – ik weet niet of jij het ook zo ervaart – maar het staat soms zo geweldig op afstand van wat je hier in de kerk gelooft en belijdt. En als je het nog breder trekt en kijkt naar alles wat er in de wereld gebeurt: zie jij daar nog iets van God? ... Maar wacht! Kijk eens daar aan het hof van koning Nebukadnezar... Aan dat volkomen heidense hof..., zie je dat? God is ook daar... Je zou het haast niet zien. Ja, Gods spullen staan in een afgodstempel geparkeerd, maar God is daar, daar aan het hof. Daniël zag het op. Hij merkte het in die bijzondere vriendelijkheid van die heidense Aspenaz, die hem met gevaar van eigen leven toestemming verleende. Daniël merkte het ook in hoe hij aan het hof carrière maakte en kon functioneren. Zelfs hier, in dit volkomen heidense Babel, waar Gods huisraad in een afgodstempel als rariteiten stond tentoongesteld, zelfs hier was God aanwezig. En werkte Hij door Zijn kinderen heen. Ja, werkte Hij zelfs door die heidenen heen. God laat niet los. Zelfs in het oordeel en de meest donkere tijd laat Hij niet los. Wat moest er van die jongeren terecht komen die zo gehersenspoeld werden..., je houdt je hart toch vast? God hield hen aan Zijn hart vast.

En om even een brugje te slaan naar deze coronatijd: ik begin mij na drie maanden coronatijd toch ook wel wat zorgen te maken over het kerkelijk leven. Ik ben nog steeds heel erg dankbaar voor alle initiatieven en inzet. Maar wat zal deze tijd betekenen voor het persoonlijke geloof van jongeren en van ons allen? Wat zal deze tijd betekenen voor het gemeentelven, nu zoveel vaste kaders zijn verdwenen en wij in een situatie terecht zijn gekomen, waar wij helemaal niet in willen zijn? Ik kijk nog een keer naar Daniël en zijn vrienden: ook bij hen waren alle vaste kaders weggevallen..., en ook zij waren opgesloten in hun nieuwe, beroerde situatie... Zouden zij het volhouden? Ja, zij bleven volhouden. Zij maakten geloofskeuzen, die zij voorheen niet hoefden te maken. In deze nieuwe, volkomen onwenselijke situatie zonder vaste kaders en met allemaal onderhuidse verleidingen ging God door met Zijn werk. Ik hoop en bid dat God op deze zelfde wijze onder onze jongeren en jongvolwassenen zal blijven werken.

Maar nu wat meer naar Daniël gaan kijken... Wat kunnen wij van hem leren voor hoe wij en hoe misschien wel in het bijzonder onze jongere generatie van dezelfde leeftijd als Daniël in deze tijd hebben te staan?

Ten eerste maakte Daniël op basis van zijn geloof keuzen. Daniël maakte keuzen. Hij maakte de keuze om groenten te eten en water te drinken, in plaats van de gerechten van de koning. Deze keuze kunnen wij eigenlijk niet zo goed verklaren. De meest voor de hand liggende verklaring is dat Daniël zoals elke jood geen onrein voedsel wilde eten dat mogelijk aan de afgoden is gewijd. Maar of dat nu de juiste verklaring is? Ook groenten konden aan de goden zijn gewijd, want ook in Israël bracht men bijvoorbeeld naast dierenoffers graanoffers en wijdde men de eerstelingen van het land aan de Heere God. En waarom Daniël geen wijn zou drinken, dat is ook wat lastig te verklaren vanuit de joodse voedselwetten. Het lijkt er nog het meest op dat Daniël zelf een keuze had gemaakt, los van wat wel of niet verboden zou zijn. En dat vind ik zo mooi! Daniël leefde in een volkomen heidense wereld... en hij functioneerde daar uitermate goed..., maar hij stelde zelf bepaalde grenzen om zijn geloof tot uitdrukking te laten

komen. In het gebruik van de maaltijd liet Daniël tot uiting komen welke God hij diende. Zeker niet die Babylonische goden, maar de God van Israël.

Nou, hierin is Daniël een prachtig voorbeeld. Je zou denken dat hij gewoon de eetgewoonten die hij van huis uit had meegekregen kopieerde en daarmee zijn geloof wilde vasthouden. Maar zo werkt het niet. Als gelovige in een seculiere, in een heidense wereld staan, dat is niet: een paar christelijke normen en waarden vasthouden en daarmee je christen zijn in stand houden. Nee, het is *keuzen* maken. Misschien inderdaad wel helemaal in lijn met wat je van huis uit hebt meegekregen. Maar misschien ook net iets anders. In ieder geval moet je geloof niet alleen uit een paar regeltjes, een paar normen en waarden, of goede gewoonten bestaan en verder niets. Dan zal je geloof echt vroeg of laat helemaal verdampen. Is het er opeens niet meer. Merk je er niets meer van. Mis je het waarschijnlijk niet eens. Nee, geloven in een heidense context is meer dan regels van huis uit overnemen. Daniël – zo staat er in vers 8 – *nam zich in zijn hart voor*. Hij maakte keuzen met zijn hart. Het was voor hem geen gewoonte, geen aangeleerd patroon, het kwam uit zijn hart. Uit zijn binnenste.

Nu, wat heb jij nodig om God te dienen en om je geloof vast te houden, levend te houden, in de dagelijkse werkelijkheid waarin wij leven? Welke keuzen heb je voor jezelf daarin gemaakt? Welke keuze zou u moeten maken? ... Want - Daniël zou het beamen - het is zo gemakkelijk om mee te gaan in al die keuzen die al voor jou gemaakt worden. Daniël had zo bijzonder weinig te kiezen, hij werd meegenomen in al die dingen die van hem werden verwacht, die hij gewoon moest... - herken je er iets van? – en daarom zette hij voor zichzelf bepaalde grenzen, besloot hij om bewust met bepaalde dingen niet mee te doen en om zichzelf bepaalde gebruiken op te leggen. Heb jij dat ook al gedaan?

Het was voor Daniël toen en voor ons nu zo'n sluipend gevaar om meegezogen te worden. Want wat zou er met al die andere jongemannen zijn gebeurd, die ook aan het hof van de koning moesten dienen, maar die niet keuzen hadden gemaakt? Wij lezen helemaal niets van hen... Zouden zij wel hun geloof kwijtgeraakt zijn en volkomen seculier zijn geworden?

Maak keuzen. Stel grenzen om je geloof in deze grenzeloze wereld levend te houden. Zie wat er op het spel staat als bijvoorbeeld je kerkdienstbezoek in de knel komt met je sportactiviteiten. Je hebt de vrijheid hoor!, maar zie je wat er gebeurt? Of zie je wat voor een geweldige schade het berokkent als je in the flow meegaat, opgejaagd door duizend verlangens, of die eeuwige concurrentiedrift en geen rust en ruimte meer voor God inbouwt, om met Hem samen te zijn en je afhankelijkheid van Hem te beseffen. ('Wees stil voor het aangezicht van God') ... En merk je het ook hoe wij in alle haast en stress vaak vergeten om gewoon te genieten van het goede wat God geeft... en ondertussen gek worden gemaakt door alles wat wij nog meer kunnen doen en kunnen hebben? *Waar zet jij nu een grens? Of laat je het gebeuren in je leven, omdat je niet weet te kiezen of omdat je niet wil kiezen? Maar van al die andere jongemannen naast Daniël en zijn vrienden die geen keuzen maakten... ik weet hoe het met hun leven verder is gegaan, maar zouden zij nog enige verbinding met God hebben ervaren?*

Het bijzondere van Daniël vind ik hoe hij zijn levensbootje prachtig tussen de dodelijke kliffen van zijn tijd manoeuvreert. Hij sluit zich niet op in een getto en veroordeelt alles en iedereen die in de wereld is. Nee, hij leefde met volle teugen in een volkomen heidens milieu. De meesten in zijn omgeving hadden niets met zijn God, maar het waren gewoon zijn collega's, zijn burens, misschien zelfs ook wel gewoon zijn vrienden. Daniël sloot zich niet op in een getto en veroordeelde alles en iedereen die in de wereld is. Hij nam ook gewoon kennis van alle wetenschap die men hem voorschotelde, ook al was en is de wetenschap nooit waardevrij. Ook al leer je dingen die haaks lijken te staan op het geloof, of die vanuit een heel ander denkkader zijn uitgedacht. Daniël sloot zich daar niet allemaal voor af. Maar... hij leverde zich

daar ook niet aan uit. Daniël leverde zich niet uit aan alle mogelijkheden, kansen en uitdagingen die de wereld hem bood. Midden in de wereld zonder God staan, samen met God. Daniël maakte keuzen. 'Geef ons tien dagen de tijd en u zult zien dat wij niet minder gezond eruit zullen zien', zo zei hij tegen de hoveling. Waarom tien dagen? Geen idee. Was het een ingeving van God? Of gewoon een keuze? In ieder geval gebruikte Daniël zijn gezond verstand..., probeerde hij de relaties goed te houden..., handelde hij wijs en inventief..., open en betrokken... en dat alles vanuit het geloof en voor zijn geloof. Wat mooi als je zo wijs, bezonnen, voorzichtig en tegelijkertijd daadkrachtig je op de werkvloer beweegt, of als je zo je plaats in neemt van je vriendenkring waarmee de meesten het geloof misschien hebben losgelaten. Bezonnen, open, gericht op goede relaties, wijs en inventief, vol van geloof.

Wat mooi hè om te zien hoe deze jongens die voorbestemd waren om 100 procent Babylonisch te worden (en alles erop wees dat dit ook zou gebeuren) toch de God van Israël trouw bleven. Dat is geen paar goede gewoontes van je ouderlijk huis blijven volhouden, zo zei ik. Dat is genade van God. Maar ik denk - het kan volgens mij haast niet anders - dat zij het wel van huis uit hebben geleerd waar het op aankomt. Zou het niet? ... Ik hoop dat de ouders in onze gemeente zich zullen inzetten, niet alleen om hun kinderen gewoonten en gebruiken aan te leren – hoe kostbaar dat ook is – maar dat zij van jullie zullen leren hoe het geloof echt je levensbasis is. Dat zij van jullie zien dat ondanks alle mogelijke twijfels je geloof je houvast is, ook in de slechte tijden van je leven. Je rust, ook in de stress van alledag. Je vreugde, in mooie momenten maar ook in momenten dat er even helemaal niets leuks aan is. Draag je die geloofsbasis uit? Dat het geloof je leven is? Met zo'n basis kan je je kinderen loslaten om naar Babel te gaan, of misschien na de zomervakantie op kamers in Amsterdam, Leiden, of de middelbare school in je eigen woonplaats, waar dan ook... Met zo'n geloofsbasis mag je je kinderen in vertrouwen die heidense wereld in sturen, hoe geweldig spannend dat ook is. Want wij hebben van Daniël mogen leren dat het echt mogelijk is om een heidense omgeving christen te zijn... en dat het mogelijk is om in een seculiere wereld te werken, zelfs aan de top te staan misschien, te leven en te werken vanuit je persoonlijke geloof. Samen met God in een wereld zonder God.

Met Daniël 1 bevinden wij ons en wij in een totaal heidense wereld, geen spoor van God... en allemaal verleidingen, mogelijkheden en verplichtingen om compleet seculier te gaan. Maar wat zien wij daar aan het hof van Nebukadnezar? Hoe komt deze koning aan al die verstandige beslissingen die hij neemt? Het komt van die vier jongemannen met Babylonische namen. Waar hadden zij die wijsheid dan vandaan? Zij hadden dat ontvangen van God. God gaf. Zelfs hier aan het Babylonische hof. Zelf hier in het oordeel over het volk Israël. God gaf. God laat niet los. God werkt door die jongemannen heen en blijft trouw.

Op het eind van Daniël 1 lezen wij tenslotte: 'en Daniël bleef tot het eerste jaar van koning Kores'. Daniël 1 eindigt daarmee net zo zakelijk als het hoofdstuk begon. Maar zoals het begin precies vertelde hoe het er voorstond, zo ook het einde van het hoofdstuk. Daniël bleef tot het eerste jaar van koning Kores. Nebukadnezar zal binnenkort van het toneel verdwijnen. Er zal weer een nieuwe machthebber schitteren. Het is een komen en een gaan. Maar deze Kores (of: Cyrus) zal straks het volk Israël weer vrijlaten. Hij zal hen zelfs het huisraad, het tempelgerei, mee teruggeven die Nebukadnezar uit de tempel geroofd had. God zal dus weer naar Zijn huis terugkeren. God zal een nieuw begin maken. God blijft trouw. Zelfs in deze heidense maatschappij. Blijf daarom God trouw. Houd vol. God laat niet los. Sta samen met God in de wereld zonder God.

Heeft u vragen of een reactie: ds. E.G. (Eddy) de Kruijf // 010 210 89 71 // dekruijf@live.nl